

A

Report on

# FARMERS TRAINING

Under

## LAB TO LAND PROJECT

NO. of Participants Farmer :-10

### Lab- TO – Land Project Workshop

Location of the Workshop- Devhari Tal-Jalgaon Dist- Jalgaon

Discusses the agriculture Issues & Challenges of farmer & University Team

**North Maharashtra University, Jalgaon**

**9<sup>th</sup> July 2017**

## Report on-6

### Lab-To-Land Project

To introduce the sustainable agricultural practices in backward /remote farmers from village of North Maharashtra University region in districts of Nandurbar, Dhule and Jalgaon.

- Title of the Workshop/Filed Visit –Identify the Farmer need and Problems  
(Adopted Villages of University & Dept. of Social Work)
  - Date of the Workshop – 09/07/17
- No. of Participant Farmers & Villagers – 10 Farmers
  - Location of the Workshop – Devhari Tal- Jalgaon Dist-Jalgaon.

#### **Objective of the Workshop –**

1. Identify to the problems and Challenges of marginal farmer and their land productivity.
2. To discuss the rural /tribal economy & living standard of the BPL and backward farmers



Discuss the rural /tribal economy & living standard of the BPL and backward farmers SHG Farmer Women's in Sustainable Development Programme



Discuss the cost of cotton crop

A

Report on

# FARMERS TRAINING

Under

## LAB TO LAND PROGRAMME

No. of Participants: 20



**Pratap Shashwat Aadhunik Sheti Tattvadhyan Kendra,  
Amalner**

**North Maharashtra University, Jalgaon  
22 July -25 July 2017**

## **Day I (22<sup>nd</sup> July 2017)**

### **Inauguration:**

**Patron:** **Hon'ble Prof. P.P.Patil**  
Vice Chancellor North Maharashtra University Jalgaon – 425001

**President:** **Dr. Sunil L.Garud**  
**Chief Executive, Pratap Philosophy Center, Amalner**

**Chief Guest:** **Dr. Bhushan L. Chaudhari**  
**Coordinator**  
**Lab To Land Program, School of Life Sciences,**  
**North Maharashtra University, Jalgaon**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Dr. Bhushan L. Chaudhari**  
**School of Life Sciences, North Maharashtra University, Jalgaon**

**Topic:** **Agro-Practices for sustainable development**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Conduction the practical on soil Analysis of participant farmers.  
Farmers analyzed their own soil using soil testing kit.
2. Isolation, Screening and Characterization of Biofertilizer and Biopesticide species
3. First serial dilution of the soil sample then isolated the microorganism from diluted soil sample using the pour plate technique and keep into the incubator at 37<sup>o</sup>C for 24hrs.

## **Day II 23<sup>rd</sup> July 2017**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Mr. Kishor D. Ingole**  
**Scientific officer**  
**LAB TO LAND program, NMU Jalgaon**

**Topic:** **Biofertilizer: Production technology**

### **Afternoon Practical Session:**

#### **Mass Production:**

1. Mass Production of SSM-4 *Azotobacter species* for maize Biofertilizer production.

## **Day III (24<sup>th</sup> July 2017)**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Mr. Navin N.Dandi**  
**Assistant Professor, School of Life Sciences, NMU, Jalgaon**

**Topic:** **Biofertilizer: production and application**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Morphological study of SSM-4 *Azotobacter* Broth culture
2. Maintenance of SSM-4 *Azotobacter* stains using the Azotobacter agar slant

## **Day IV (25<sup>th</sup> July 2017)**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Mr. Swapnil M. Khare**  
**Research Assistant, LAB TO LAND, NMU, Jalgaon**

**Topic:** **Importance of Soil testing & Review Lecture on Four Day Training.**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Sterilization of carrier material (charcoal) by autoclaving 4 times
2. Blending of SSM-4 *Azotobacter* stains broth culture with carrier material (charcoal)
3. Packing and labeling of SSM-4 *Azotobacter* stains biofertilizer.
4. Seed pelleting/ seed bacterization- maize seeds with 5% Sugar solution and treatment with SSM-4 *Azotobacter* stains broth culture.
5. The total microbial count was found  $10^8$  cells/gm.

### **Valedictory function:**

**President of program:** **Dr. Sunil L.Garud**

**Chief Executive, Pratap Philosophy Center, Amalner**

**Chief Guest:** **Shri. Jaywantarao Mansaram Patil**  
**Reputed Farmer, Marwad. Amalner.**

**The certificates are given to the farmers.**

**NOTE:**

1. We can't provide the soil analysis report to farmers because they unable to give their soil due to rainy season.

**Hospitality for speakers and Farmers**

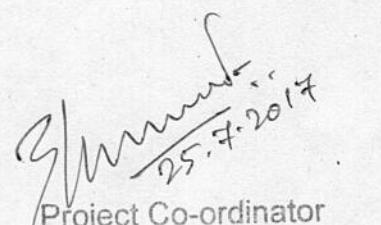
**For Speaker:**

Under LAB TO LAND farmers training program at Pratap Philosophy Centre, Amalner. we arrange good food for them.

**For Farmers:**

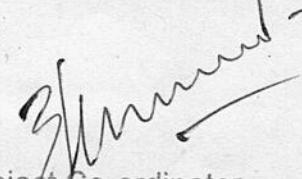
For this program farmers are main target group we arrange the good hospitality for them. Firstly, two member (Mr.Swapnil M. Khare, Research Assistant & Mr. Milind D. Girase, Lab Assistant) of our team go to Jamner, Pahur, Paldhi, Ekulti before 8 days of schedule program for arranging the participant

Here at Pratap Philosophy Centre, Amalner we arrange good food for them during four days program.

  
25.7.2017  
Project Co-ordinator  
**LAB - TO - LAND**  
Kavayitri Bahinabai Chaudhari  
North Maharashtra University,  
Jalgaon

**Total Expenditure:**

Sr.No.	Particular	Amount sanction	Expend
1.	Food		9887.00
2.	Compensation to the farmers		8000.00
3.	Honorarium to the Resource person		2000.00
4.	TA to Resource		592.00
5.	TA to Farmers		2400.00
6.	Miscellaneous		7325.00
<b>Grant Total</b>			<b>29749.00</b>



Project Co-ordinator  
**LAB - TO - LAND**  
Kavayitri Bahinabai Chaudhari  
North Maharashtra University,  
Jalgaon

## Detail of list of participants

### Lab to Land Programme अंतर्गत

ता.जामनेर येथिल प्रशिक्षणार्थीची यादि

प्रशिक्षणाचा कालावधी दि.-२२ जुलै २०१७ ते २५ जुलै २०१७ अंतर्गत

अ.क्र.	प्रशिक्षणार्थीची नावे	वय (वर्ष)	शिक्षण
१.	काशीनाथ दगा चौधरी	७५	१२ वी
२.	सुखदेव भिकारी कोळी	६८	९ वी
३.	योगराज बापुराव पाटील	१८	बी. ए.
४.	उपेन्द्र गोपाल पाटील	१८	बी. ॅम.
५.	अमित किशोर पवार	२५	१२ वि
६.	कपिल हिरालाल वाघ	१९	१२ वि
७.	तुषार ज्ञानेश्वर पाटील	१८	११ वी
८.	पाटील विष्णू जिजाबराव	१९	बी. ए.
९.	गणेश हेमंत पाटील	१८	१२ वी
१०.	किरण दगडू पाटील	२२	बी. ए.
११.	विजय मधुकर पाटील	२२	बी. ए.
१२.	देविदास भिका चौधरी	३४	१० वी.
१३.	राजेश साहेबराव पाटील	१८	१२ वि
१४.	चंद्रकांत नथु सोनार	१७	१२ वि
१५.	भारत सुरेश पाटील	१७	११ वी.
१६.	हरीश रामदास पानथरे	४५	बी. ए.
१७.	भास्कर पोपट पाटील	४३	एम. ए.
१८.	जिजाबराव साहेबराव पाटील	४४	बी. ए.
१९.	दिनेश जयंवतराव सांलुखे	३८	अंग्री डिप्लोमा
२०.	जयदिप लालसिंग राजपुत	४३	बी.एस्सी. अंग्री

## **Feedback forms of the participants**

## Photoplate



Project Co-ordinator  
**LAB - TO - LAND**  
Kavayitri Bahinabai Chaudhari  
North Maharashtra University,  
Jaigaon



॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥  
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव  
प्रताप शाश्वत आधुनिक शेती तत्त्वज्ञान केंद्र, अमळनेर  
प्रयोगशाळा ते जमीन उपक्रम

शेतकरी प्रशिक्षण कार्यशाळा (दि. 22 जुलै 2017 ते 25 जुलै 2017)

शेतकऱ्यांचे नाव :- उपेंद्र गोपाल पाटील

पत्ता :- मु.पो. जामलेश

भ्रमणध्वनी क्र. :-

१. कार्यशाळेत कोणत्या गोष्टी आपणास महत्वाच्या वाटल्या ? का ?

कार्यशाळा माझ्युन मला शेती आधुनिक पद्धतीने काढी काशायची त शेतीत शास्यातीक खेताचा वापर.

२. कार्यशाळेत आणखी कोणत्या गोष्टी असायला हव्या होत्या असे आपणस वाटते?

शास्यातीक खेती तसेच तिघारी किंवा

बांधाक रोड हीक शकातो तसेच भासीनी गावीक घेऊ शकते

३. कार्यशाळेत सहभागी झाल्यानंतर आपणास आपल्या शेतात सेंद्रिय शेती करण्यास इच्छुक आहात ?

जीविक शेती काढी काशायची होणीकाळा

मिळून

४. कार्यशाळेतुन गेल्यावर स्थानिक पातळीवर आपण लोकांना सेंद्रिय शेती बदल प्रबोधण कराल का व कस ? तुम्ही सेंद्रिय शेतीचा प्रचार कराल का?

शास्यायची खेती तसेच तिघारी किंवा

बांधाके रोड हीक शकाते

सुवर्णी सागार रायगां

सही : प्रशिक्षणार्थी



॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥  
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव  
प्रताप शाश्वत आधुनिक शेती तत्त्वज्ञान केंद्र, अमळनेर  
प्रयोगशाळा ते जमीन उपक्रम

शेतकरी प्रशिक्षण कार्यशाळा (दि. 22 पुढे 2015 / त २०१७ पुढे)

शेतकऱ्यांचे नाव :- १. शुभदेव मिळाई कोकी  
पत्ता :- मु.पो. जामनेर  
भ्रमणध्वनी क्र. :-

१. कार्यशाळेत कोणत्या गोष्टी आपणास महत्वाच्या वाटल्या ? का ?

जोविक घरत वापर त्वयचे चांगली माहिती  
मिळाली

२. कार्यशाळेत आणखी कोणत्या गोष्टी असायला हव्या होत्या असे आपणास वाटते?

चांगल्या नालजे दिले त्याचे झासी  
झासार मानता

३. कार्यशाळेत सहभागी झाल्यानंतर आपणास आपल्या शेतात संद्रिय शेती करण्यास इच्छुक आहात ?

हीय, जोविक घरतारिख्याची शुरुठी माहिती  
दिली त्याबदल भर्त निमध्ये झासारी आहे -

४. कार्यशाळेतुन गेल्यावर स्थानिक पातळीवर आपण लोकांना सेंद्रिय शेती बदल प्रबोधण कराल का व कस ?  
तुम्ही सेंद्रिय शेतीचा प्रचार कराल का?

झासाला एवुप ठाकारीकुम आवडला त शिकायला  
मिळाले व चांगल्या पळतील भर्त असे झागीतले

सुष्णा १ जागी २०१५  
सही : प्रशिक्षणार्थी



॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥  
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव  
प्रताप शाश्वत आधुनिक शेती तत्त्वज्ञान केंद्र, अमळनेर  
प्रयोगशाळा ते जमीन उपक्रम

शेतकरी प्रशिक्षण कार्यशाळा (दि. २२ ऑगस्ट ले २५ झूले २०१७ )

गेतकच्यांचे नाव :- शेतकरी ज्ञानपूर्वक पाठ्यांचे  
ता :- मु.पो. जामनेर  
मणिध्वनी क्र. :-

१. कार्यशाळेत कोणत्या गोष्टी आपणास महत्वाच्या वाटल्या ? का ?

भाजीपात्र / कासा / पछलीने घोणे हव्या संदर्भात  
माहिती मिळाली

२. कार्यशाळेत आणखी कोणत्या गोष्टी असायला हव्या होत्या असे आपणस वाटते?

काथीकूम युप डावडक / जोविका घ्वला  
बायत्र मलिन घजून हुवी होती

३. कार्यशाळेत सहभागी झाल्यानंतर आपणास आपल्या शेतात संद्रिय शेती करण्यास इच्छुक आहात ?

अभूते शोली चोंगले उत्पन्न टेक शाकले

मला दृष्टे वार विस युपचमत्तवाच्याभोवी नुक्त्या -

४. कार्यशाळेतुन गेल्यावर स्थानिक पातळीवर आपण लोकांना संद्रिय शेती बदल प्रबोधण कराल का व कस ? तुम्ही संद्रिय शेतीचा प्रचार कराल का?

झापल्या किंमलील जाऊल उत्पन्न टेक

शाकले व जोविका प्रवलाचा कापर झापण केला ५ हिले

सही : प्रशिक्षणार्थी (प्रशिक्षणार्थी) २०१७



॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥  
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव  
प्रताप शास्वत आधुनिक शेती तत्त्वज्ञान केंद्र, अमळनेर  
प्रयोगशाळा ते जमीन उपक्रम

शेतकरी प्रशिक्षण कार्यशाळा (दि. २२ जूलै १९८५ ले २५ जूलै २०१७ )

शेतकऱ्यांचे नाव :- कृष्णनाथ गोविंदराई  
पत्ता :- मु.पो. जामनेर  
भ्रमणध्वनी क्र. :-

१. कार्यशाळेत कोणत्या गोष्टी आपणास महत्वाच्या वाटल्या ? का ?

कायशिकावेळ युप काळी शिकायता भेबले

२. कार्यशाळेत आणखी कोणत्या गोष्टी असायला हव्या होत्या असे आपणस वाटते?

अैविफे इवल वापरू युपव घोडली  
माहिती भिजाती

३. कार्यशाळेत सहभागी झाल्यानंतर आपणास आपल्या शेतात सेंद्रिय शेती करण्यास इच्छुक आहात ?

आम्हाला कायकूस चोडत्या पुमाळे समजला  
अजून माहिती पाहिजे

४. कार्यशाळेतुन गेल्यावर स्थानिक पातळीवर आपण लोकांना सेंद्रिय शेती बदल प्रबोधण कराल का व कस ?  
तुम्ही सेंद्रिय शेतीचा प्रचार कराल का?

कायशिकावेळ आम्हाला युप छान भिजिली  
वापात्यक्षिक कृष्णाळा भिजले व पुरेपुर  
भालिली भिजाती

गोविंदराई द. गोदाई  
सही : प्रशिक्षणार्थी

A

Report on

# FARMERS TRAINING

Under

## LAB TO LAND PROJECT

NO. of Participants Farmer :-145

**Lab- TO – Land Project Workshop**

**Location of the Workshop- Devhari Tal-Jalgaon Dist- Jalgaon**

Discusses the agriculture Issues & Challenges of farmer & University Team

**North Maharashtra University, Jalgaon**

**19<sup>th</sup> September 2017**

## Report on-2

### Lab-To-Land Project

The event was jointly organized by North Maharashtra University Department of Social Work and Rotary Club as well as Devhari village to study the various needs of village development and suggest solutions to play an important role in rural development. To introduce the sustainable agricultural practices in backward /remote farmers from village of North Maharashtra University region in districts of Nandurbar, Dhule and Jalgaon. Lab to land under this initiative.

- Title of the Workshop – Entrepreneurship & skill development programme.  
(Adopted Villages of University & Dept. of Social Work)
  - Date of the Workshop – 19-09-2017
  - No. of Participant Farmers & Villagers – 145
  - Location of the Workshop – Devhari Village Tal-Jalgaon

#### **Objective of the Workshop –**

1. To create self-employment opportunities for weaker under privileged SC & ST and marginal farmers.
2. To introduce rural based economically viable & self-income generate / Entrepreneurship & skill development programme of Agriculture
3. To demonstrate the low-cost water irrigation planning system.



Discusses the Water level of Village and Agriculture Land, Farmer & University Team and Rotary Club



Dr. Kabra, President of the Rotary Club, getting information about agriculture and water from the villagers of Devhari Tal-Jalgaon

Fwd: Rotary jalgaon East village adoption reg

S P Badgujar

Thu 20/07/2017 4:38 PM

To: 20.Group Mail ID VC Office <vcoffice@nmu.ac.in>;

Attachments (223 KB)

letter to VC.pdf;

Dr. S.P. Badgujar

Director n Head, Lifelong Learning & Extn and Dept of Social Work, NMU, Jalgaon-425002.

----- Forwarded message -----

From: govind mantri <dr.gmantri@gmail.com>

19 Jul 2017 3:52 p.m.

Subject: Rotary jalgaon East village adoption reg

To: Honble Vice Chancellor <vc@nmu.ac.in>

Cc: S P Badgujar <spbadgujar@nmu.ac.in>, Rtn Manish Bhai Patrikar Deshdoot <rtnmaps@gmail.com>, govind mantri <Maan\_govind@yahoo.com>

१९ जुलै २०१७

मा. श्री पी. पी. पाटिल  
कुलगुरु, उ. म. वि.  
जळगाव।

विषय: गाव दत्तक घेण्याबाबत

महोदय,  
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ समाज शास्त्र विभाग व रोटरी जलगाव ईस्ट यांच्या संस्कृत विद्यमाने जळगाव तालुक्यातील उमाळा ग्रामपंचायत अंतर्गत असलेले देहारी गाव दत्तक घेण्याचा आमचा मानस आहे.

सदर गावची लोकसंख्या ४६१ असून सध्या गावात टैंकरने पाणी पुरवठा केला जात आहे, शालेय विद्यार्थ्यांना देखील ३ की. मि. पायी जावे लागते, गावातील महिलांना देखील रोजगाराची साधने उघलव्य नाहीत। या कामी चर्चा करण्यासाठी आपल्या व्यरत वेळेतून आपण आम्हांस वेळ दिल्यारा आपल्याशी सविस्तार चर्चा करता येईल (मारुती शोभाधूळ)

ग आपला बहुमोल वेळ मिळावा त्यासाठी हे विनंती पत्र आपणास देत आहोत।

आपले स्मर्ती

रो मनीष पात्रीकर  
मानद सचिव

रो डॉ गोविंद मंत्री  
अध्यक्ष

प्रत. विभाग प्रमुख, समाज कार्य विभाग, उ. म. वि. जळगाव.

Description: cid\_1\_08E862FC08E85EF001B85FF652576EF

Dr. Govind Mantri  
(Consultant Oral & Maxillofacial Surgeon)  
Jalgaon

21/7/17

2123

कुपथा, समाज कार्य विभाग १३ पाठी १९

21/7/17



ROTARY:  
MAKING A  
DIFFERENCE

2017-18 | Dist. 3030 | Club No. 50340

Rtn. Dr. K. S. Rajan  
Dist. Governor

Rtn. Dr. Govind Mantri  
President

Rtn. Manish Patrikar  
Hon. Secretary

Meets at Rtn. Nathmal Lunkad Sabhagruh, Rtn. G. D. Bendale Community Welfare Centre,  
Ganpati Nagar, Jalgaon 425002 on every Wednesday at 8.15 p.m.

१९ जुलै २०१७

मा. श्री पी. पी. पाटिल  
कुलगुरु, उ. म. वि.  
जळगाव.

विषय : गाव दत्तक घेण्याबाबत

महोदय,

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ समाज शास्त्र विभाग व रोटरी जळगाव ईस्ट यांच्या संयुक्त विद्यमाने जळगाव तालुक्यातील उमाळा ग्रुप ग्रामपंचायत अंतर्गत असलेले देव्हारी गाव दत्तक घेण्याचा आमचा मानस आहे.

सदर गावची लोकसंख्या ४६१ असून सध्या गावात टैंकरने पाणी पुरवठा केला जात आहे, शालेय विद्यार्थ्यांना देखील ३ की. मि. पायी जावे लागते, गावातील महिलांना देखील रोजगाराची साधने उपलब्ध नाहीत, या कामी चर्चा करण्यासाठी आपल्या व्यस्त वेळेतून आपण आम्हास वेळ दिल्यास आपल्याशी सविस्तार चर्चा करता येईल.

कृपया आपला बहुमोल वेळ मिळावा यासाठी हे विनंती पत्र आपणास देत आहोत।

आपले स्नेही ,

रो. मनीष पात्रीकर  
मानद सचिव

रो. डॉ गोविंद मंत्री  
अध्यक्ष

प्रत : विभाग प्रमुख, समाज कार्य विभाग, उ. म. वि जळगाव.

PRESIDENT : 148/1, Adarsh Nagar, Near Panchamrut Apartment, Mohadi Road, JALGAON 425002

Ph - (0257) 2260821 (R), 2233951 (O), 9422223931 (cell). Email: dr.gmantri@gmail.com

HON. SECRETARY : 149/1- A Plot No 14, Vivekanand Nagar, Near Ramanand Nagar, JALGAON 425002

Ph - (0257) 2281381 (R), 9822753204 (cell). Email : rtnmaps@gmail.com

दृष्टिरा. ग्रामपंचायत - ३ माहा

ता. जळगाव पर्सी. जळगाव

(पुरक)

19. 01.07/2017

classmate

Date \_\_\_\_\_  
Page \_\_\_\_\_

(ग्रावातील ग्रामपंचायती आहे)

① विकास पाटील

② राधुल मानाना पाटील

③ शिवाजी नामेदेव पाटील ~~संस्कृत~~

④ घोवांडे ठिठिरे ~~संस्कृत~~

⑤ गाजानाना पाटील

⑥ शेषपाल तेंडळे

⑦ विलास पाटील

⑧ मुकु राठोड

Ques

⑨ रितु पवार

Ans

⑩ किंवडे भिसारी

⑪ शकुंथ भिसारी

⑫ बालु पाटील

Balaji

⑬ रुद्रनाथ तायडे, Tagade R. D.

⑭ बोध पाटील

Ques

⑮ चंद्र भिसारी

Ans

⑯ एजाय पवार

Ques

⑰ दृष्टिरा लुल

Ans

⑱ जिराज पवार

J. P.

Aniket

⑲ अक्षय राजेश राठोड

गोपाल तेंडळे

Ques

⑳ गुरुजानाना खालील पाटील

गुरुजानाना खालील पाटील

㉑ गुरुजानाना खालील पाटील

~~Ans~~  
Audited

㉒ गुरुजानाना खालील

㉓ शानदार, पाटील



㉔ शानदार देव

㉕ शानदार सिंगरी

# दैत्यारी गांव

## (महीला)

अ. कृ

नं. १५

मही

१) शुभा भातोध पाठील (असा) P.S.Patil

२) दृशाली निलेश पाठील

३) शुभनिता नाभदेव पाठील

४) लिलाबाई बामदास पाठील

५) जगनाधाई ओंकार भाविंदाई

६) ज्योती परमेश्वर पाठील

७) भूंगिना शुलाबराह पाठील

८) सोनाबाई मंगन दिलाई

९) भूंगिना गोपाळ तळकड

१०) शाश्वात्ती भूमुखान पाठील

११) शुभेच्छा भातोध पवार

१२) शुभेन्दुधाई नारायण जीतुमल

१३) चंद्राधाई अस्याराम वाधाई

१४) पुमिला बामचंद्र पाखरे (मदनिस)

१५) व्याती पुविंदी झुले (सोविका)

१६) शुशिलाधाई रघुनाथ तार्यड

१७) जगनाधाई अस्याराम लाड

१८) मंगलाधाई चुफनाथ पवार

प. नो २५२१८

Signature

सुराजोलम १५/२०१८/१५/२०१८

१९) शुभेन्दुधाई अस्याराम वाधाई -

२०) देवामाला द्वार्देश चांदा -

२१) मधुमाला बाबुमिनाथ पांडे -

२२) शुभेन्दुधाई द्वार्देश चांदा -

A  
Report on

# FARMERS TRAINING

under

## LAB TO LAND PROJECT

No. of Participants: 12

**Pratap Shashwat Aadunik Sheti Tattvadhyan Kendra,  
Amalner**

**North Maharashtra University, Jalgaon**

October 3 -6 October 2017

## **Day I (3<sup>rd</sup> Oct. 2017)**

### **Inauguration:**

**President & Patron: Dr. Dinesh Naik Senate Member**

North Maharashtra University Jalgaon – 425001

### **Morning Session:**

#### **Speaker:**

**Dr. B.L. Chaudhari**

**School of Life Sciences, NMU Jalgaon**

#### **Topic:**

**Global sustainable livelihood with the application of biotechnology in agro aqua farming.**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Conduction the practical on soil Analysis of participant farmers.  
Farmers analyzed their own soil using soil testing kit.
2. Isolation, Screening and Characterization of Biofertilizer and Biopesticide species  
First serial dilution of the soil sample then isolated the microorganism from diluted soil sample using the pour plate technique and keep into the incubator at 37° C for 24hrs.

## **Day II (4<sup>rd</sup> Oct. 2017)**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Dr. Navin N. Dandi**  
**School of Life Sciences, NMU Jalgaon**

**Topic:** **Biofertilizers / Biopesticides Production technology**

### **Afternoon Practical Session:**

#### **Mass Production:**

1. Mass Production of *Rhizobium species* for soyabean biofertilizer production.

## **Day III (5<sup>th</sup> Oct. 2017)**

### **Morning Session:**

**Speaker:** **Dr. K.S.Vishavkarma**  
**School of Life Sciences, NMU Jalgaon**

**Topic:** **Application of bio-technology in agriculture**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Morphological study of rhizobium Broth culture
2. Maintenance of rhizobium stains using the yeast extract manitol agar slants

## **Day IV (6<sup>th</sup> Oct. 2017)**

**Speaker:** **Prof. Dr. A.B.Chaudhari**  
**School of Life Sciences**  
**North Maharashtra University, Jalgaon**

**Topic:** **Biofertilizer production and its application**

### **Afternoon Practical Session:**

1. Sterilization of carrier material (charcoal) by autoclaving 4 times
2. Blending of rhizobium broth culture with carrier material (charcoal)

3. Packing and labeling of *Rhizobium* (soyabean) biofertilizer.
3. Seed pelleting/ seed bacterization- Soybean seeds with 5% Sugar solution and treatment with rhizobium broth culture.
4. The total microbial count was found  $10^8$  cells/gm.

**Valedictory function:**

**President of program: Prof. V.L.Maheshwari**

**Director**

**School of Life Sciences, NMU Jalgaon**

**The biofertilizer bags are given to the participants for application in the field and certificate with their soil analysis report given to the farmers.**

**Hospitality for speakers and Farmers**

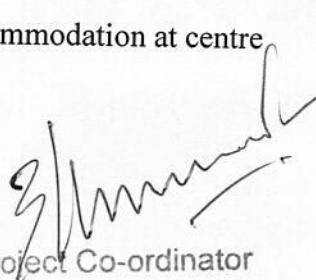
**For Speaker:**

Under LAB TO LAND farmers training program we provide the university guest house to speaker for stay and arrange university vehicle from NMU Jalgaon to Pratap Philosophy Centre, Amalner. Beside this arrange good food for them.

**For Farmers:**

For this program farmers are main target group we arrange the good hospitality for them. Firstly, one member (Mr. Swapnil Khare, Research Assistant/Technician) of our team go to Nawapur before 8 days of schedule program for arranging the participant. After that before one day of program Mr. Sandip Sonawane goes to collect the participant.

Here at Pratap Philosophy Centre, Amalner we arrange good accommodation at centre guest house and good food for them during four days program.



Project Co-ordinator  
**LAB - TO - LAND**  
Kavayitri Bahinabai Chaudhari  
North Maharashtra University,  
Jalgaon

## Lab to Land Programme अतर्गत

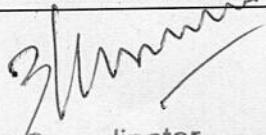
**शेतकरी प्रशिक्षणार्थ्यांची प्रशिक्षणार्थींची यादि**

**प्रशिक्षणाचा कालावधी दि.-०३ ऑक्टोबर २०१७ ते ०६ ऑक्टोबर २०१७**

अ.क्र.	प्रशिक्षणार्थींची नावे	वय (वर्ष)	शिक्षण
१.	वसंत पोपट वारुळे	५०	१०वी सायन्स
२.	सुरेश दोधु पाटील	६२	१२ वी सायन्स
३.	रामचंद्र विठ्ठल माळी	५५	२ री
४.	योगेश्वर भिमराव इंगळे	४०	१२ वी
५.	हर्षल प्रभाकर सांलुखे	२८	एम.ए
६.	जगदिंश दौलतराव पाटिल	४५	१२ वी
७.	शिवा योगराज पाटिल	५०	नाही
८.	विठ्ठल उत्तम पाने	४५	१० वी
९.	भिमराव सजन गांगुडे	४०	३ री
१०.	संभाजी दिलीप शिंदे	५५	१२ वी

## Feedback forms of the participants

अ.क्र.	प्रशिक्षणार्थीची नावे	वय (वर्ष )	शिक्षण	
१.	वसंत पोपट वारुळे	५०	१०वी सायन्स	चांगले शिकायला मिळाले नाही. सेंद्रिय खत वापरायचेच आहे.
२.	सुरेश दोधु पाटील	६२	१२ वी सायन्स	आम्हाला प्रशिक्षण चांगले दिले पुढे सेंद्रिय खत वापरण्यास सुरवात करु
३.	रामचंद्र विठ्ठल माळी	५५	२ री	तुम्ही चांगले शिक्षण दिले पुढे सेंद्रिय खत वापरण्यास सुरवात करु
४.	योगेश्वर भिमराव इंगळे	४०	१२ वी	सेंद्रिय खत बदल आम्हाला अगदि चांगले शिक्षण इथुन गेल्यावर आम्ही सेंद्रिय खताचा वापर करु
५.	हर्षल प्रभाकर सांळुखे	२८	एम.ए	माती परीक्षण खुप चांगले समजल.
६.	जगदिश दौलतराव पाटिल	४५	१२ वी	प्रशिक्षणात जैविक खताबदल शिकायला मिळाले
७.	शिवा योगराज पाटिल	५०	नाही	प्रशिक्षण चांगले मिळाले
८.	विठ्ठल उत्तम पाने	४५	१० वी	चांगले प्रशिक्षण दिले
९.	भिमराव सजन गांगुडे	४०	३ री	तुम्ही चांगले शिक्षण दिले पुढे सेंद्रिय खत वापरण्यास सुरवात करु.
१०.	संभाजी दिलीप शिंदे	५५	१२ वी	आम्हाला या वयात खुप शिकायला भेटले आज पर्यंत कुठेही अशी माहिती मिळाली नाही आंनद वाटला

  
 Project Co-ordinator  
**LAB - TO - LAND**  
 Kavayitri Bahinabai Chaudhari  
 North Maharashtra University,  
 Jalgaon